

Таїса Смагіна –

кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри методики викладання навчальних предметів Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, м. Житомир, Україна.

Коло наукових інтересів: проблеми методики навчання суспільствознавчих предметів, компетентнісний підхід в освіті, освіта для сталого розвитку, проблеми освіти дорослих, громадянська освіта.

e-mail: smagina1967@gmail.com

Оксана Шуневич –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання навчальних предметів Комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, м. Житомир, Україна.

Коло наукових інтересів: дослідження теоретичних та практичних проблем методики навчання української мови й літератури, різних аспектів розвитку мовної особистості учня в контексті вимог, професійного розвитку вчителя-словесника. Автор курсу за вибором «Робота з навчальними текстами».

e-mail: oshunevich@gmail.com

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-2-73-80>

УДК 37.091.12:005.9633

УМОВИ РОЗВИТКУ ГНУЧКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

У статті досліджено шляхи розвитку гнучких навичок педагогів у системі післядипломної освіти. Із цією метою проаналізовано основні функції, виділені у професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» на предмет наявності аспектів розвитку гнучких навичок як складової компетентності. Створено чотирьохблочкову карту розвитку гнучких навичок (soft skills) педагогів на курсах підвищення кваліфікації. Запропоновано перспективи наскрізних тем з акцентом на розвиток гнучких навичок (soft skills) учителів для використання на курсах підвищення кваліфікації. Сформульовано умови вдосконалення гнучких навичок педагогічних працівників у процесі післядипломної освіти.

Ключові слова: гнучкі навички; підвищення кваліфікації вчителів; професійна компетентність; професійний стандарт.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються в сучасному освітньому середовищі України впливають і на систему післядипломної освіти. У зв'язку з прийняттям нових нормативно-правових документів у сфері освіти, установам, що забезпечують розвиток професійних компетентностей педагогів, доводиться виявляти гнучкість та адаптивність як відповідно до державних вимог, так і до нових запитів освітянської спільноти. Концепція Нової української школи передбачає зміну ставлення до діяльності педагога шляхом мотивування його до творчості й самовдосконалення через особисту та професійну свободу [4]. Водночас типова освітня програма для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затверджена наказом МОН України від 15.01.2018 № 3, чітко унормовує перелік компетентностей, визначаючи профіль компетентностей учителя почат-

кової школи. Одним зі складників програми є виокремлені основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості вчителя, яких він має набути для успішного виконання стратегічної мети й завдань реформування початкової освіти, а також визначено, що головна ідея підвищення кваліфікації – забезпечити індивідуально-особистісне та професійно-діяльнісне самовдосконалення педагогів початкової школи завдяки активізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду [3]. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», який розроблений на основі трудових функцій педагога, також передбачає перегляд ставлення до професійних якостей педагога та зміни стереотипів розвитку його професійної компетентності [6]. Згадані нормативні документи створюють підґрунтя для підвищення якості навчання педагогів як у закладах вищої освіти, які отримали своєрідний «путівник» того, яких фахівців вони мають готувати; так і в системі післядипломної освіти, яка відтепер має чіткий орієнтир для створення навчальних програм підвищення кваліфікації педагогів. Варто зазначити, що професійний стандарт не визначає змістового наповнення програм розвитку професійної компетентності педагогів, але вже зрозуміло є як позиція МОНУ, так і запити освітян на практичну орієнтованість таких програм та діяльнісний підхід реалізації їх змісту. Тому установи, які надають послуги у сфері післядипломної освіти, повинні орієнтуватися на ці запити і гнучко реагувати, змінюючи як змістове наповнення, так і сам процес здобуття слухачами відповідних знань, набуття досвіду професійної діяльності та зміни ціннісних орієнтацій щодо створення нового освітнього середовища.

Процес підвищення кваліфікації, або навчання дорослих, формально можна визначити як систему, у якій цільовою аудиторією є люди, що знаходяться на трудовому етапі соціалізації. Специфіка такої аудиторії пов'язана з тим, що навчальна діяльність не є для її суб'єктів провідною. Доросла людина, яка працює, не може приділяти навчанню багато часу й зусиль, має потребу в прикладних знаннях і вміннях, у самореалізації, тому організація навчання дорослих має свою специфіку. Таке навчання спрямовується на задоволення освітніх та професійних потреб, особистісний розвиток, збільшення самоспрямованості людини, яка навчається, забезпечення відповідності кваліфікації до мінливих умов професійної діяльності й соціального середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні зарубіжні та вітчизняні науковці дедалі більше заглиблюються в дослідження проблем освіти дорослих. Зокрема В. Вернер, П. Джарвіс, Дж. Кідд, Е.Кінг, С. Кортней, П.Ленгранд, М. Ноулс, А. Роджерс, О. Аніщенко, О. Баніт, Н. Бідюк, О. Василенко, С. Зінченко, С. Лапаєнко, Л. Лук'янова, О. Огієнко, Н. Ничкало, Н. Протасова, Л. Сігасва визначають як концептуальні засади навчання дорослих, так і специфічні підходи до створення розвивального освітнього середовища для дорослого учня.

Особливо важливими для нашого дослідження є праці О. Бондарчук, Л.Даниленко, П. Лушина, В. Олійника, О. Отич, Н. Протасової, В. Сидоренко, М. Скрипник, І. Смагіна, Т. Сорочан, які досліджують особливості навчання педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Незважаючи на численні різноаспектні дослідження означеної проблеми, питання змістового наповнення програм підвищення кваліфікації вчителів відповідно до нових нормативних документів й з урахуванням особистих запитів освітян потребують додаткового вивчення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є пошук шляхів удосконалення розвитку професійної компетентності вчителів на курсах підвищення кваліфікації.

Виклад основного матеріалу. Зміна вимог до сучасного вчителя закономірно призводить до зміни очікуваних результатів, цільових установок, підходів та процедур розвитку професійної компетентності педагогів. На сьогодні в більшості наукових публікаціях досить чітко визначено основний педагогічний сенс навчання дорослих, який полягає у введенні в освіту й свідомість людини того, чого раніше не було, а також доповнення теорії наявним професійним і соціальним досвідом. Такий сенс відображає сутність навчання дорослих, забезпечує фахівцеві можливість безперервного професійного розвитку згідно з настановою «освіта протягом усього життя», що набуває останнім часом значної соціальної цінності.

Однак усе більше досліджень, які стверджують, що ціллю неперервної освіти є створення умов для зростання вчителя, який спроможний мислити і діяти в умовах комунікації і взаємодії, формувати власні інтерпретації і успішно приймати моральні рішення в ситуації швидких змін. Зрештою дотепер не розв'язана дилема: навчання дорослих - це засвоєння нових знань чи розвиток існуючого в людини досвіду?

Особливо значущим є це питання у сфері підвищення кваліфікації педагогів, які мають бути готовими до ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Зрозуміло, що така готовність передбачає вміння вчителя вести ефективну комунікацію, володіти навичками самоорганізації, управляти групами дорослих і дітей, керувати емоційними станами.

Такі навички в зарубіжній освітній практиці розглядаються як гнучкі (soft skills), які доповнюють жорсткі (hard skills) – технічні або професійні навички. На відміну від останніх, які, як правило, добре вимірювані, досить стійкі, ототожнювані з конкретними конструкціями, а також входять до складу посадових інструкцій та кваліфікаційних характеристик, гнучкі навички (softskills) мають універсальний характер, важливі для успішного професійного й життєвого самовизначення будь-якої людини незалежно від професії. Гнучкі навички (англ. Soft skills) – комплекс неспеціалізованих, важливих для кар'єри навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і є наскрізними, тобто не пов'язані з конкретною предметною сферою [7].

До їх числа відносять здатність до комунікації, лідерства, дипломатії, вміння будувати відносини; навички командної взаємодії, публічного висловлювання, «мисленнєві» навички, вміння презентувати свої ідеї, креативно вирішувати нестандартні завдання тощо [1]. Такі навички в сучасній літературі розглядаються як важлива складова професійної компетентності, які потребують постійного вдосконалення.

Тому вчитель, який отримав освіту в вищому закладі освіти, де традиційно робився акцент на розвиток жорстких професійних навичок, має отримати пропозицію у сфері післядипломної освіти щодо активного вдосконалення гнучких навичок, щоб бути готовим до реалізації освітніх реформ, до впровадження новітніх технологій, розуміння їхньої цінності, усвідомленого створення суб'єкт-суб'єктних стосунків.

Для опису основних ідей, які формують контур вимог до процесу й результату розвитку професійної компетентності сучасних педагогів, ми проаналізували основні функції, виділені в професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» на предмет наявності аспектів розвитку гнучких навичок як складової професійної компетентності (Див. табл. 1).

Таблиця 1

Гнучкі навички, виділені з оновленого професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»

Види гнучких навичок	Складники гнучких навичок	Гнучкі навички, прописані в професійному стандарті «Вчитель початкових класів»
Комунікація	Уміння слухати й чути Аргументування й переконання Створення зв'язків Ведення переговорів Проведення презентацій Самопрезентація Публічні виступи Командна взаємодія	Демонструвати толерантне ставлення до дітей Передбачати можливі реакції, відчувати їх емоційні стани Чути й розуміти пропозиції колег Використовувати методи зворотного зв'язку Співпрацювати та взаємодіяти з іншим фахівцями. Брати до уваги слушні поради Доповідати про результати експериментальних досліджень Обґрунтовувати власну позицію, відповідаючи на запитання колег
Саморегуляція	Керування власними емоціями Управління стресом Управління власним розвитком Планування й цілетворення Тайм-менеджмент Рефлексія Використання зворотного зв'язку	Планувати роботу Прогнозувати відхилення в досягненні мети навчання Визначати шляхи попередження відхилень Гнучко реагувати та коригувати власну діяльність Визначати сильні та слабкі сторони власної діяльності Аналізувати пропозиції щодо професійного зростання, робити вибір згідно з професійними потребами Розподіляти навантаження, бути готовим змінюватися, відмовлятися від стереотипів Володіти навичками саморегуляції, підвищення стресостійкості

Ефективне мислення	Проектне мислення Обдумування і прийняття рішень Пошук і аналіз інформації Креативне мислення Логічне мислення Стратегічне мислення	Самостійно приймати рішення Обирати напрямок дослідження, добирати джерела для аналізу. Визначати переваги та недоліки існуючих доробок. Аналізувати та оцінювати ефективність систем навчальних завдань Складати експертний висновок стосовно методичних матеріалів, посібників, підручників
Управління	Мотивування Наставництво Контроль реалізації завдань Ситуаційне лідерство Делегування Управління проектами Надання зворотного зв'язку	Надавати поради та рекомендації батькам, колегам, студентам Організовувати навчальну взаємодію, зворотного зв'язку. Організовувати співпрацю, залучення учасників освітнього процесу. Спрямовувати діяльність учасників творчих груп, семінарів. Залучати батьків до спільної діяльності, організовувати позакласні заходи.

Проведений аналіз професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» виявив низку гнучких навичок, які мають бути сформовані відповідно до трудових функцій педагога, однак, вважаємо, що розділ «Комунікація» представлений недостатньо деталізовано, ураховуючи, що це один з найважливіших інструментів реалізації педагогіки співробітництва, створення компетентнісного освітнього середовища, впровадження принципу дитиноцентризму в новій українській школі. Зрештою, без розвитку комунікативних умінь неможливим буде також оволодіння такими функціями, зазначеними у Стандарті, як “забезпечення й підтримка навчання, виховання й розвитку учнів в освітньому середовищі та родині; створення освітнього середовища; рефлексія та професійний саморозвиток; надання методичної допомоги колегам з питань навчання, розвитку, виховання й соціалізації учнів початкових класів закладу загальної середньої освіти” [6].

Виходячи з викладеного вище, ми пропонуємо карту розвитку гнучких навичок (softskills) педагогів на курсах підвищення кваліфікації вчителів, що включає чотири блоки:

1) блок *розвитку комунікативних навичок*, який передбачає формування та розвиток уміння слухати й чути; аргументування й переконання; створення зв'язків; командна взаємодія; ведення переговорів; публічних виступів; проведення презентацій та самопрезентація; уміння швидко встановити комунікативний контакт зі співрозмовником; розуміння можливих суперечностей між вербальними та невербальними повідомленнями; здатність коректно ставити запитання, здатність долати непорозуміння в спілкуванні, наприклад, через прохання повторити чи переформулювати, переглянути або спростити сказане, що було незрозумілим.

2) блок *розвитку особистісних навичок (саморегуляція)*, який передбачає формування та розвиток усвідомлення й управління власними емоціями та емоціями інших; управління стресом; управління власним розвитком; планування й цілетворення; тайм-менеджмент; рефлексія; використання зворотного зв'язку, емпатія.

3) блок *розвитку ефективного мислення*, який передбачає формування та розвиток проектного мислення; здатності до обдумування й прийняття рішень, пошуку й аналізу інформації; креативного мислення; логічного мислення; стратегічного мислення.

4) блок *розвитку діяльнісних навичок (управління)*, який передбачає формування та розвиток вміння мотивувати, здійснювати наставництво; готовність до ситуаційного лідерства, делегування повноважень; управління проектами; надання зворотного зв'язку.

Відповідно були розроблені перспективи занять, які доречно включати в програму курсів підвищення кваліфікації педагогів. Вони мають наскрізний характер, тобто є універсальними для всіх категорій слухачів з акцентом на розвиток гнучких навичок (soft skills) учителів (див. табл. 2).

Таблиця 2

Перспективи занять наскрізного характеру з акцентом на розвиток гнучких навичок (soft skills) учителів

	Тема	Добір методів для досягнення очікуваних результатів
1.	Освітній коворкінг: виклики і можливості	Вправа знайомство «5+3» Аналіз відеоролика й створення карти пам'яті «Коворкінг як модель взаємодії учасників освітнього процесу» Формула НУШ. Створення запитань за технологією розвитку критичного мислення Моделювання різних складових освітнього середовища: фізичного, психологічного, соціального, навчального, інформаційного Вправа «Вавилонська вежа» Вправа «Один виклик-дві можливості» Рефлексія «Павутинка»
2.	Готовність до формування в учнів ключових компетентностей	Шкала самооцінювання готовності до змін Складання Т-таблиці «Компетентність» (мозковий штурм). Групова візуалізація «Метелик демократії» (за матеріалами «Рамки для культури демократії»). Презентація Вправа-дискусія «Клаптикова ковдра» Гра «Картки для демократії» Вправа «Бачу. Думаю. Відчуваю» Рефлексія «Валіза»
3.	Розвиток критичного мислення учнів старших класів.	Складання карти поняття «Критичне мислення» Вправа «Два– Чотири –Усі разом» Формулювання визначення терміна «Критичне мислення». Вправа «Ажурна пилка». Опрацювання особливостей технології розвитку критичного мислення. Презентація результатів. Відпрацювання методики роботи із запитаннями. Групова робота з текстом Зіставлення результатів з таксономією Б.Блума. Метод «Ромашка Блума» Рефлексія «Сім капелюшків»
4.	Створення компетентнісного середовища сучасного уроку	Знайомство «Сторітелінг» Тест-тренажер Струпа Групова візуалізація «Рецепт якісного уроку» Презентація «Поля компетентнісного уроку» Моделювання емоційного поля Кінезіологічні вправи. Моделювання мотиваційного поля. Моделювання поля цілетворення. Метод SMART Особливості створення учнями освітніх продуктів Моделювання рефлексивного поля Рефлексія «Долонька»

Вище описано змістове наповнення тем занять, які пропонуються на вибір для включення в навчальні плани підвищення кваліфікації вчителів. Варто зауважити, що розвиваючи гнучкі навички, потрібно, також урахувувати й способи організації процесу взаємодії.

Вважаємо, що доцільним буде створення середовища пошуку альтернатив, побудови взаємодії на основі партнерства, розділеної відповідальності, «відповідна організація простору, що дає змогу встановлювати зоровий контакт, взаємодіяти, комунікувати; забезпечення балансу між змістом і процесом, обмеження андрагогом власної участі; створення різнопланових зв'язків (з ми-

нулим, майбутнім, іншим місцем або часом, іншою сферою, попередніми коментарями осіб у групі); створення простору для дискусії, де діє сила риторичного переконання, «сила аргументу» [8].

Формування гнучких навичок можливе лише за умови виконання андрагогом *різних ролей*, залежно від ситуації (фасилітатора, модератора, коуча, тренера), його відкритої позиції, заснованої на довірі; прийняття дорослого учня як автономної особистості; створення безпечного психологічного простору для спілкування; уміння активного слухання, саморефлексії андрагога назагал; сприймання невизначених та ризикованих ситуацій як бажаних, як стимулу для саморозвитку; здатність до комунікативного контролю [2; 5].

Аналізуючи зазначене вище, можна сформулювати умови розвитку гнучких навичок у слухачів курсів підвищення кваліфікації:

5) оновлення змісту навчальних програм курсів підвищення кваліфікації, що має забезпечити наскрізне вкраплення в курсову підготовку тем, які передбачатимуть розвиток гнучких навичок;

6) розроблення авторських програм курсів підвищення кваліфікації з розвитку гнучких навичок (softskills) педагогів, що дає можливість педагогам цілеспрямовано обирати розвиток конкретно визначеного шляху самовдосконалення;

7) вдосконалення організації освітнього процесу, спрямованого на забезпечення гнучкості, доступності, безперервності освітніх програм, такого, що має на меті створення умов для реалізації різних траєкторій підвищення професійної компетентності, спрощення доступу до освітніх продуктів з використанням ІКТ та мережевих ресурсів;

8) розширення використання на курсах підвищення кваліфікації інноваційних технологій, спрямованих на комунікацію, взаємодію, командування, розвиток лідерських якостей;

9) перетворення освітнього простору на коворкінг, що сприяє активній участі педагога в мережевій взаємодії в формі спільних освітніх, дослідницьких, соціальних проєктів, а також академічній мобільності, що створює умови для обміну педагогічним досвідом, освоєння нових освітніх програм і технологій, підвищення професійної компетентності педагога.

Висновки. Зважаючи на результати дослідження, варто зауважити, що розвиток гнучких навичок у педагогів визначається сучасними нормативними документами, тому в процесі організації підвищення кваліфікації варто враховувати, з одного боку, змістове наповнення запропонованих наскрізних занять залежно від вимог Стандарту; професійні та особистісні потреби вчителів, з іншого – способи організації середовища як освітнього коворкінгу й готовність андрагога до активної взаємодії, комунікації, саморозвитку й самореалізації суб'єктів освітнього процесу. Урахування умов, виокремлених у статті, значно покращить процес формування гнучких навичок у педагогічних працівників під час проходження курсів підвищення кваліфікації.

Отримання наукових та практичних результатів відкриває нові дослідницькі перспективи щодо пошуку шляхів розвитку гнучких навичок у міжтестастійний період.

Використані джерела

1. Бацунов С. Н., Дереча И. И., Кунгурова И. М., Слизкова Е. В. Современные детерминанты развития soft skills // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2018. – № 4. – С. 198–207.
2. М. І. Скрипник Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik / Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.- метод. посіб.; Держ. вищ. навч. зал. «Ун-т менедж. освіти». – К., 2016. – 231 с.
3. Наказ МОН від 15.01.2018 № 36 “Про затвердження Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти” [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2018/01/16/nakaz-mon-vid-15-01-2018-36-pro-zatverdzhennya-typovoji-osvitnoji-prohramy-orhanizatsiji-i-provedennya-pidvyschennya-kvalifikatsiji-pedahohichnyh-pratsivnykiv-zakladamy-pislyadyplomnoji-pedahohichn/>
4. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola>.
5. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Лук'янова Л.Б., Сігаєва Л.Є., Аніщенко О.В., Зінченко С.В., Баніт О. В., Лапасенко С.В., Василенко О.В. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 272 с

6. Професійний стандарт “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти” [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua>
7. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти / Т.М. Смагіна // Розвиток професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти регіону: збірник матеріалів конференції / За ред. О. В. Пастовенського. – Житомир, 2017. – С - 21.
8. Шуневич О.М. Фасилітативний підхід як умова трансформаційного навчання вчителів у післядипломній освіті / О. М. Шуневич // Суспільні дисципліни як засіб формування цивілізаційної компетентності здобувачів освіти: Матеріали I Всеукраїнської заочної науковопрактичної конференції / Навчально-науковий інститут права НУВГП. – Рівне, 2018. – С. 219-224.

References

1. Baczunov S. N., Derecha Y. Y., Kungurova Y. M., Sly'zko E. V. Sovremennye deterny'nanty razvy'ty'ya soft skills // Nauchno-metody'chesky'j elektronnyj zhurnal «Koncept». – 2018. – # 4. – S. 198–207.
2. M. I. Skry'pny'k Teknologiyi profesijnogo rozvy'tku pedagogiv: metody'chny'j poradny'k / Uporyadny'ky': Tamara My'xajlivna Sorochan, Mary'na Ivanivna Skry'pny'k; navch.- metod. posib.; Derzh. vy'shh. navch. zal. «Un-t menedzh. osvity'». – K., 2016. – 231 s.
3. Nakaz MON vid 15.01.2018 # 36 “Pro zatverdzhennya Ty'povoyi osvitnoyi programy' organizaciyi i provedennya pidvy'shennya kvalifikaciyi pedagogichny'x pracivny'kiv zakladamy' pisl'yady'plomnoyi pedagogichnoyi osvity'” [elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://imzo.gov.ua/2018/01/16/nakaz-mon-vid-15-01-2018-36-pro-zatverdzhennya-typovoyi-osvitnoyi-prohramy-orhanizatsiji-i-provedennya-pidvyschennya-kvalifikatsiji-pedahohichnyh-pratsivnykiv-zakladamy-pislyadyplomnoyi-pedahohichn/>
4. Nova Ukrayins'ka shkola: konceptual'ni zasady' reformuvannya seredn'oyi shkoly' [elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola>.
5. Osvita dorosly'x: teorety'chni i metodologichni zasady': [monografiya] / avt. kol.: Luk'yanova L.B., Sigayeva L.Ye., Anishhenko O.V., Zinchenko S.V., Banit O. V., Lapayenko S.V., Vasy'lenko O.V. – K.: Pedagogichna dumka, 2012. – 272 s.
6. Profesijnny'j standart “Vchy'tel' pochatkovy'x klasiv zakladu zagal'noyi seredn'oyi osvity'” [elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://mon.gov.ua>
7. Smagina T. M. Zmishhennya akcentiv z hard skills na soft skills v pidvy'shenni profesijnoyi kompetentnosti pedagogiv u sy'stemi pisl'yady'plomnoyi osvity' / T.M. Smagina // Rozvy'tok profesijnoyi kompetentnosti pedagogiv u sy'stemi pisl'yady'plomnoyi pedagogichnoyi osvity' regionu: zbirny'k materialiv konferenciyi / Za red. O. V. Pastovens'kogo. – Zhy'tomy'r, 2017. – С - 21.
8. Shunevy'ch O.M. Fasy'lity'vny'j pidxid yak umova transformacijnogo navchannya vchy'teliv u pisl'yady'plomnij osviti / O. M. Shunevy'ch // Suspil'ni dy'scy'pliny' yak zasib formuvannya cy'vilizacijnoyi kompetentnosti zdobuvachiv osvity': Materialy' I vseukrayins'koyi zaochnoyi naukovoprakty'chnoyi konferenciyi / Navchal'no-naukovy'j insty'tut prava NUVGP. – Rivne, 2018. – S. 219-224.

Тайса Смагіна, кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри методики преподавания учебных предметов Коммунального учреждения «Житомирский областной институт последипломного образования» Житомирского областного совета, г. Житомир, Украина

Оксана Шуневич, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики преподавания учебных предметов Коммунального учреждения «Житомирский областной институт последипломного образования» Житомирского областного совета, г. Житомир, Украина

УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ ГИБКИХ НАВЫКОВ (SOFT SKILLS) ПЕДАГОГОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ НА КУРСАХ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИФИКАЦИИ

В статье исследованы пути развития гибких навыков педагогов в системе последипломного образования. С этой целью проанализированы основные функции, выделенные в профессиональном стандарте «Учитель начальных классов заведения общего среднего образования» на предмет наличия аспектов развития гибких навыков как составляющих компонентов компетентности. Разработано четырехблочную карту развития гибких навыков (soft skills) педагогов на курсах повышения квалификации учителей. Предложены проспекты

сквозных тем с акцентом на развитие гибких навыков (soft skills) педагогов для использования на курсах повышения квалификации. Сформулированы условия совершенствования гибких навыков учителей в процессе последиplomного образования.

Ключевые слова: гибкие навыки, повышение квалификации учителей, профессиональная компетентность, профессиональный стандарт.

Taisa Smahina, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Head of the Department of Methodology of Teaching of the municipal institution "Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education" Zhytomyr regional council, Zhytomyr, Ukraine

Oksana Shunevych, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Associate Professor at the Department of Methodology of Teaching of the municipal institution "Zhytomyr Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education" Zhytomyr regional council, Zhytomyr, Ukraine

CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' SOFTSKILLS DURING REFRESHER COURSES FOR TEACHERS

The article examines the development of flexible skills of teachers in the system of postgraduate education. To describe the main ideas that form the outline of the requirements for the process and the result of the development of professional competence of modern teachers, the main functions identified in the professional standard "Primary school teacher of general secondary education" have been analyzed for the presence of aspects of the development of flexible skills as a part of a professional competence. The analysis of the standard detected a number of flexible skills that should be formed according to the teacher's job functions, however, we believe that the "Communication" section is not sufficiently detailed. A 4-block-map of development of teachers' softskills in refresher courses for teachers was created. Therefore, the prospectuses of classes were developed, which are appropriate to be included in the curriculum for advanced training courses for teachers. They are cross-cutting in nature, that is, they are universal for all categories of students with an emphasis on the development of teachers' softskills. The content of such classes, which are offered to choose from for inclusion in the curriculum of teachers' refresher courses was described. The conditions for improving the teachers' softskills in postgraduate education conditions were formulated: updating the content of the curriculum for advanced training courses, which has to provide end-to-end internships with coursework topics which would contribute to the development of softskills; development of the author's programs of advanced training courses for the development of flexible skills (softskills) of teachers, enables teachers to purposefully choose the development of a specifically defined path of self-improvement; improving the organization of the educational process aimed at ensuring the flexibility, accessibility, continuity of educational programs and has the goal of creating conditions for the implementation of various trajectories of improving professional competence, simplifying access to educational products using ICT and network resources; expanding the use of advanced technologies in the course of advanced training aimed at communication, interaction, team building, leadership development; transformation of educational space into coworking, which contributes to the active participation of the teacher in the network interaction in the form of joint educational, research and social projects.

Keywords: softskills; advanced training of teachers; professional competence; professional standard.